

'Nederland is soms te opgeruimd en aangeharkt'

We moeten het aandurven om de boel af en toe te laten liggen, zegt krimpexpert Carla de Rie. 'Het is doodzonde dat bijna al het erfgoed van de mijnbouw in Limburg is opgeruimd. Juist met erfgoed kun je een neerwaartse spiraal in krimpgebieden tegengaan.'

'Als ik over, zeg twintig jaar in Heerlen rondloop, dan zie ik prachtige appartementen in kerken. Waar nu dichtgetimmerde gevels het straatbeeld kleuren, zal het dan groen zijn. Het heet er niet voor niets Parkstad en het park dat nu aan het eind van soms troosteloze straten begint, is over twee decennia de stad binnengedrongen. Heerlen is dan dooraderd met groene zones en een zichtbaar mijnverleden geeft het gebied identiteit.

'Of er nog gewerkt wordt? Ja, zeker. Het CBS zal gelukkig behouden zijn voor Heerlen en rondom deze overheidsdienst heeft zich een financieel-administratief bedrijvencluster gevormd. Het HBO-onderwijs heeft zich genesteld in Heerlen. Er is veel wisselwerking met Maastricht waar rondom de universiteit een schil van innovatieve bedrijvigheid is gegroeid.' Wens en werkelijkheid lopen in dit toekomstperspectief een beetje door elkaar, want Carla de Rie weet als krimpexpert als geen ander hoe hobbelig de weg kan zijn.

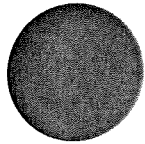
Flipperkast

Een vergezicht schetsen is een stuk eenvoudiger dan een langetermijnperspectief ontwikkelen. Want wiens opdracht is het om vooruit te kijken, gezien de bestuurlijke inrichting van Nederland? Van de gemeenten, de provincie, de regio's of toch het Rijk?

Als in een flipperkast rolt de bal van de ene hoek in de andere en De Rie ziet de bal voorlopig niet tot stilstand komen. Dat ligt niet alleen aan bestuurders maar ook aan burgers. De Rie: 'Enerzijds constateer je dat het schaalniveau waarop de mensen zich bewegen groeit. Men woont, werkt en recreëert niet in een gemeente maar in de hele regio. Dus het ligt in de rede om het bestuur daar naar te voegen. Anderzijds

Carla de Rie is medeoprichter en partner van Lysias Consulting Group, een adviesbureau dat zich richt op opdrachtgevers in het publieke domein. De Rie is gespecialiseerd in ruimte en mobiliteit. Zij was onder meer secretaris van het Topteam Krimp en van de commissie Deetman die de bevolkingskrimp in Limburg onderzocht. Verder was De Rie ook secretaris van de commissie die adviseerde over plaatsing van 11 erfgoederen op de Werelderfgoederenlijst van Unesco.

H-team Notitie #03

24 /

hechten mensen sterker aan hun wijk of dorp, zoals blijkt uit het opkomend nabuurschap. Ik denk dat die initiatieven van onderop een belangrijke bijdrage zijn aan de ontwikkeling van het gebied.'

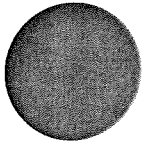
'Op termijn komt het ook met Blauwestad wel goed'

Het ontwikkelen van een langetermijnperspectief zou beter gaan als de bestuurlijke schaal groter zou zijn. Maar grootscheepse herindeling, verwacht De Rie niet binnen afzienbare tijd. 'Herindeling is lastig, het duurt lang en de urgentie van de inhoudelijke opgaven is te hoog om tijd en energie te verliezen aan discussies over gemeentelijke herindeling. Ik denk dat we verder gaan op het ingeslagen pad van de intergemeentelijke samenwerking. Zoals in Parkstad Limburg. Hier zijn net vergaande afspraken gemaakt tussen acht gemeenten en elf corporaties over de herstructurering. Echt op uitvoeringsniveau: in welke wijk wordt gesaneerd. Dat is heel bijzonder. Maar of dezelfde keuzes gemaakt zouden zijn als het een stadsbestuur was geweest? Het blijft toch een compromisverhaal, want elke wethouder moet het thuis uit kunnen leggen.'

Provincies

Misschien dat een sterkere rol van de provincies uitkomst biedt? De Rie heeft hier haar twijfels bij: 'De provincies willen graag aardig gevonden worden en werden tot voor kort vooral gezien als de Sinterklaas met een zak geld. Inmiddels staat de discussie bij provincies ook volop in het teken van bezuinigen en kerntaken. De provincies moeten zich opnieuw uitvinden, werken vanuit hun toegevoegde waarde en harde afspraken afdwingen tussen gemeenten. Kijk naar Blauwestad in Groningen. Een gemiste kans van deze gebiedsontwikkeling is geweest dat het project te weinig is ingebed in de directe omgeving. In omliggende gemeenten als Winschoten, Reiderland en Scheemda (inmiddels heringedeeld tot Oldambt) werden nog allerlei woningbouwprojecten doorgezet. Die hadden beter in samenhang met de ontwikkeling van Blauwestad gebracht moeten worden. De provincie heeft destijds op dit punt te veel ruimte geboden voor nieuwbouwprojecten.'

Lef en uithoudingsvermogen, daar gaat het om. Met bewondering spreekt De Rie over Valencia, de Spaanse stad waar een grootschalig en gedurfd concept zo maar is uitgevoerd. Ook al heeft het 40 jaar geduurd en meer gekost dan begroot. In de drooggevalle rivierbedding

– ontstaan door kanalisering en omlegging van de natuurlijke loop – is een prachtig park aangelegd, dat zich dwars door de stad slingert.

'We moeten ook dingen laten liggen voor de toekomst'

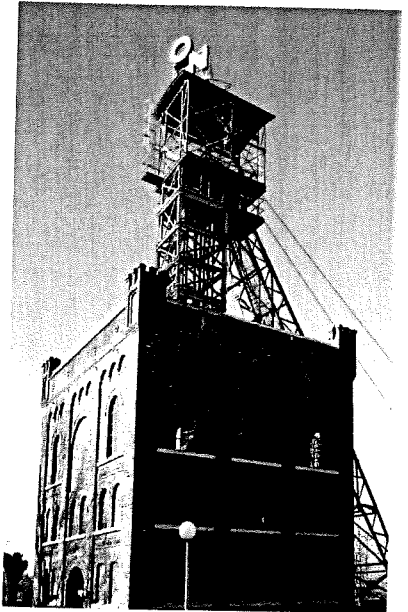
'Blauwestad was net zo'n gedurfd concept. Op termijn komt het hier wel goed, als de recreatieve potentie uitgebuit kan worden. Maar dat kan ook 40 jaar duren. 'Nederland is soms te opgeruimd en te aangeharkt. We moeten het aandurven om dingen te laten liggen', betoogt De Rie en dat geldt ook voor het erfgoed. 'Neem Limburg. Bijna al het historisch erfgoed van de mijnbouw is verdwenen, opgeruimd. Dat is doodzonde. Met wat er nog over is, moeten we heel zorgvuldig omgaan. De overblijfselen van de mijnbouw geven Limburg identiteit, het zijn de parels in het gebied die je moet koesteren, waar je van moet profiteren. Met dat erfgoed kun je de neerwaartse spiraal vermijden. Kijk naar het Roergebied, waar de industriële erfenis inmiddels omgetoverd is tot culturele en industriële hotspot.'

'Het is net als met het Werelderfgoed', zegt De Rie. 'Er wordt heel weinig aan profilering gedaan, terwijl het zo wervend kan zijn. Waarom liggen er op Schiphol geen foldertjes voor toeristen met Een Rondje Werelderfgoed in Nederland?' Samenwerking met landelijke organisaties als ANWB en Nationaal Bureau voor Toerisme liggen zo voor de hand.

Doordenken

De overheid kan het niet alleen. Krimp, inspelen op toekomstige ontwikkelingen is een maatschappelijke opgave, zegt De Rie. Zij voorziet een grotere rol weggelegd voor stakeholders en bewoners. De maatschappelijke partijen worden mede-eigenaar van het probleem en van de oplossing.'

De Rie: 'De knop moet om. Nieuwbouw zal geen automatisme meer zijn en als er toch nieuwbouw wordt gepleegd dan is de opdracht: doordenken. Hoe kan het gebouw over twintig jaar gebruikt worden? Vanwege de vergrijzing is er de komende jaren grote behoefte aan bejaardentehuizen en verzorgingshuizen. De babyboomgeneratie wordt nu oud maar over enkele tientallen jaren jaar sterft deze generatie uit en neemt de behoefte aan bejaardentehuizen en verzorgingshuizen weer af. In de Hoeksche Waard en delen van Goeree Overflakkee worden nog nieuwe scholen gebouwd, terwijl we nu al weten dat deze nieuwbouw over tien tot vijftien jaar allemaal leegstaat.'

De monumentale mijnschacht van de Oranje Nassaumijn I is het enige zichtbare dat nog rest van de Nederlandse steenkoolmijnbouw industrie die 85 jaar lang het leven in Heerlen bepaalde.
/ Foto: Gerard Til, Hollandse Hoogte.